

gemeente
Haarlemmermeer

De leden van de gemeenteraad van Haarlemmermeer

Postbus 250
2130 AG Hoofddorp

Bezoekadres:
Taurusavenue 100
Hoofddorp
Telefoon 0900 1852
Faxnummer 023 563 95 50

Cluster Beheer en Onderhoud
Contactpersoon mevrouw Saskia de Wit
Telefoon 0900 1852
Uw brief
Ons kenmerk X.2022.07925
Bijlage(n) Brief aan staatssecretaris Heijnen
Onderwerp Informatie over (kosten voor) preventie zwerfafval in de openbare ruimte

Verzenddatum

14 DEC. 2022

Geachte heer, mevrouw,

Per 1 januari 2023 stopt de vergoeding die gemeenten van het Afvalfonds krijgen voor het verminderen van het zwerfafval. Omdat onduidelijk is of en zo ja welke vergoeding wij over 2023 en 2024 gaan ontvangen, hebben we in een brief aan staatssecretaris Heijnen (Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat) om duidelijkheid gevraagd. In deze raadsbrief leest u er meer over. Ook staat erin hoe het college vanaf 2023 wil omgaan met de (kosten voor) preventie van zwerfafval in de openbare buitenruimte.

Jaarlijks neemt de hoeveelheid zwerfafval toe en stijgen de reinigingslasten

De hoeveelheid verpakkingen neemt jaarlijks toe. Om die reden zijn gemeenten, het Rijk en de verpakkende industrie de Raamovereenkomst Verpakkingen 2012-2022 aangegaan. Onderdeel van deze overeenkomst was dat de verpakkende industrie via het Afvalfonds jaarlijks 20 miljoen beschikbaar stelde. Op basis van de nota 'Extra inzet zwerfafval 2017 – 2023 (20160069291)' hebben we jaarlijks een aanvraag gedaan waarbij we de middelen hebben ingezet om de hoeveelheid zwerfafval projectmatig te verminderen. Dat is nu veranderd.

We ontvingen jaarlijks circa € 170.000 van het Afvalfonds

Dat was op basis van de Raamovereenkomst Verpakkingen 2012-2022. Met deze middelen voerden we in Haarlemmermeer de volgende activiteiten uit:

- (zwerf)afvalpreventie en -educatie projecten op scholen;
- initiatieven van winkeliers en inwoners;
- terugkerende landelijke schoonmaakevenementen;
- onderzoeken;
- campagnes;
- de zondag schoonmaak van winkelgebied Hoofddorp centrum;
- de aanstelling van de grondstoffencoaches voor de uitrol van de VANG-afvalinzameling;

Het Rijk werkt nu de ministeriële [regeling kunststofproducten voor eenmalig gebruik](#) uit

De zwerfafvalvergoeding komt namelijk niet meer terug. In artikel 3.1 is een financiële vergoeding voor de opruimkosten van zwerfafval voorzien. Dit wordt de zogenoemde Uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV) Zwerfafval.

De verpakkende industrie dient verantwoordelijkheid te nemen voor de afdankfase van hun producten

Dat is het doel van de UPV Zwerfafval. De uitgangspunten van deze nieuwe regeling zijn:

- producenten betalen proportioneel naar de hoeveelheden die in het zwerfafval worden gevonden;
- vergoeding van gemaakte kosten;
- overheden behouden beleidsvrijheid in de aanpak van zwerfafval;
- bewustwordingsmaatregelen door producenten zelf (met uitzondering van tabaksfilters);
- een zo simpel mogelijk systeem, en daarmee ook een grote rol voor het Rijk.

De UPV Zwerfafval komt in vier stappen tot stand:

1. Stap 1: kostenonderzoek (eind 2022);
2. Stap 2: samenstellingsonderzoek;
3. Stap 3: vaststellen bijdragen en vergoedingen (planning: november 2024);
4. Stap 4: betalen en uitkeren.

Volgens de planning wordt de nieuwe regeling met terugwerkende kracht gefinancierd

Pas in november 2024 weten we hoe en welke werkzaamheden met terugwerkende kracht voor 2023 en 2024 worden gefinancierd. Hoewel de verwachting is dat er weer een vergoeding komt die mogelijk iets hoger is dan de huidige, zitten gemeenten de komende twee jaar in onzekerheid en zonder de noodzakelijke financiële middelen.

Wij gaan in 2023 en 2024 door met de projecten om zwerfafval zoveel mogelijk te voorkomen

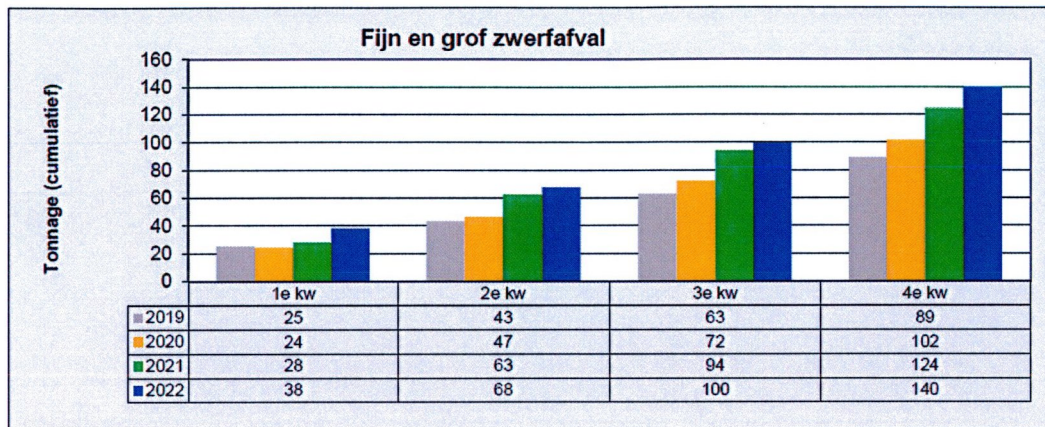
Ondanks de onzekerheid over de te ontvangen vergoeding. In de door uw raad op 10 november 2022 vastgestelde programmabegroting zijn voor de jaren 2023 tot en met 2026 de uitgaven (2023: € 182.900 en in 2024, 2025 en 2026 jaarlijks € 175.100) en inkomsten (jaarlijks € 171.300) begroot voor de aanpak van zwerfafval zodat activiteiten kunnen worden uitgevoerd.

In de Voorjaarsrapportage 2023 nemen we een voorfinanciering op

Dat doen we omdat we de nog te bepalen vergoeding door het Rijk op basis van de UPV Zwerfafval later ontvangen, zoals hiervoor aangegeven.

Een toenemend aantal inwoners raapt zwerfafval en houdt hun leefomgeving schoon

Toch neemt de hoeveelheid zwerfafval neemt nog steeds toe. Dat is niet zo vreemd omdat de hoeveelheid verpakkingen de afgelopen 10 jaar met 30% is toegenomen. Uit de tabel hieronder blijkt dat de gemeente in 2019 89 ton zwerfafval met de hand heeft opgeruimd. Deze hoeveelheid is aan het einde van dit jaar naar verwachting toegenomen met 51 ton te verbranden zwerfafval.

De onzekerheid over de vergoedingssystematiek voor gemeenten moet worden weggenomen

In de brief aan staatssecretaris Heijnen schrijven wij dat de verpakkende industrie verantwoordelijk is voor de kwantiteit en kwaliteit van de verpakkingen die zij in omloop brengt. Daarom moet zij verantwoordelijkheid dragen voor de kosten voor het verwijderen van zwerfafval uit de openbare ruimte en de verwerking daarvan. De milieuschade en de kosten in de afdankfase van hun producten moet de verpakkende industrie niet langer kunnen afwentelen op het publieke domein. In de brief aan de staatssecretaris dringen wij daarom aan op duidelijkheid en de verantwoordelijkheid te leggen waar deze hoort. Deze brief vindt u in de bijlage.

Wij verwachten u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van de gemeente Haarlemmermeer,
namens dezen,

Marjolijn Steffens-van de Water
wethouder Fysieke Leefomgeving, Woonbeleid, Jeugd & Onderwijs en Doelgroepenbeleid

gemeente
Haarlemmermeer

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Staatssecretaris mevrouw Heijnen
Postbus 20901
2500 EX DEN HAAG

Postbus 250
2130 AG Hoofddorp

Bezoekadres:
Taurusavenue 100
Hoofddorp
Telefoon 0900 1852
Faxnummer 023 563 95 50

Cluster Beheer en Onderhoud
Contactpersoon mevrouw S. de Wit
Telefoon 0900 1852
Uw brief
Ons kenmerk X.2022.08066
Bijlage(n) 1
Onderwerp Onduidelijkheid financiering bestrijding zwerfafval

Verzenddatum
14 DEC. 2022

Geachte mevrouw Heijnen,

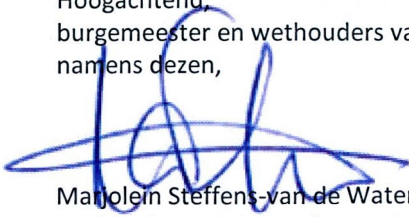
De Raamovereenkomst Verpakkingen 2012-2022 loopt af. Daarmee vervalt de juridische grondslag voor de zwerfafvalvergoeding van het Afvalfonds. De zwerfafvalvergoeding in de huidige vorm gaat niet meer terugkomen. Met ingang van 2023 start de zogenoemde Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid (UPV) Zwerfafval. Wat dit inhoudt en betekent voor onze gemeente, dat is onbekend en daarover wordt helaas door uw Ministerie niet gecommuniceerd. Gemeenten weten slechts dat de Rijksoverheid aan de uitwerking van de ministeriële regeling kunststofproducten voor eenmalig gebruik werkt. Deze regeling lijkt te voorzien in een financiële vergoeding voor de opruimkosten van zwerfafval.

Voor gemeenten die in 2023 werkzaamheden voor het tegengaan van zwerfafval hebben gepland, is het nu onduidelijk wat er vergoed wordt. Dat maakt het erg lastig te bepalen welke keuzes verstandig zijn en hoe de kosten financieel gedekt kunnen worden. Deze onzekerheden vertalen zich door naar belangrijke stakeholders in onze gemeente die altijd met energie aan het bestrijden van zwerfafval werkten. De vertegenwoordiger van de Verpakkende industrie noemt in een interview (zie bijlage) een heel ruime planning voor het bieden van duidelijkheid. In dat geval weten gemeenten pas in 2025 wat de financiële dekking wordt. Dit is zeer onwenselijk.

Met de inwerkingtreding van de UPV Zwerfafval is het de bedoeling dat de verpakkende industrie de hoeveelheid verpakkingen vermindert, recyclebaar maakt en anders verantwoordelijkheid neemt voor de afdankfase van hun producten. De praktijk is nu echter dat gemeenten met ingang van 2023 aan de lat komen te staan voor de financiering van het opruimen en laten verwerken van het afval van de Verpakkende industrie. Dit in een tijd waarin ondanks de toenemende inzet van vrijwilligers, de hoeveelheid zwerfafval flink toeneemt.

Wij dringen erop aan dat u de verantwoordelijkheid legt bij wie deze hoort en om op korte termijn duidelijkheid te geven over de financiële dekking van de bestrijding van zwerfafval.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van de gemeente Haarlemmermeer,
namens dezen,

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'M. Steffens-van de Water', written over the text of the signatory's name.

Marjolien Steffens-van de Water
wethouder Fysieke Leefomgeving, Woonbeleid, Jeugd & Onderwijs en Doelgroepenbeleid

Bijlage I

Interview: toelichting wat e.e.a. betekent voor gemeenten, Klein Lankhorst in vakblad van de NVRD, GRAM, augustus 2022

UPV-ZWERFAFVAL, BETEKENIS EN STAND VAN ZAKEN

Op 23 maart dit jaar werd 'de ministeriële regeling kunststofverpakkingen eenmalig gebruik' gepubliceerd. Hiermee geeft Nederland nadere invulling aan de Europese Single Use Plastic-richtlijn. De ministeriële regeling bevat regels voor het terugdringen van het gebruik van eenmalige verpakkingen en drinkbekers, uitgebreide producentenverantwoordelijkheid en bewustwordingsmaatregelen. De uitgebreide producentenverantwoordelijkheid voor zwerfafval treedt op 1 januari 2023 in werking. Wat betekent dit voor gemeenten en wat is de stand van zaken?

TEKST: BAS PEETERS BEELD: MARCEL KRIJGSMAN / ANP

WAT BETEKENT UPV-ZWERFAFVAL?

Producenten worden vanaf het peiljaar 2023 verantwoordelijk voor de kosten die gemeenten maken voor het opruimen van zwerfafval. Dit betekent dat gemeenten (en andere gebiedsbeheerders) een vergoeding krijgen voor dat deel van de opruimkosten dat betrekking heeft op de SUP-productcategorieën verpakkingen, drinkbekers, lichte plastic tassen, vochtige doekjes, tabaksproducten met filter en ballonnen.

WELKE KOSTEN WORDEN VERGOED?

De vergoeding heeft in ieder geval betrekking op de volgende kostencomponenten: handmatig en machinaal reinigen, transport en verwerkingskosten, participatie door vrijwilligersorganisaties en wat betreft tabaksproducten: openbare inzamelsystemen zoals asbakken.

STAAN HIER (TEGEN) PRESTATIES TEGENOVER?

Nee, de UPV-zwerfafval is louter een financiële verplichting voor de producenten om de kosten te dekken die gemeenten nu maken. Producenten hebben in tegenstelling tot andere UPVs geen operationele verplichting om bijvoorbeeld het opruimen zelf te regelen. Er worden ook geen doelstellingen aan de producenten opgelegd. De hoogte van de financiële bijdragen die producenten moeten betalen wordt door de minister vastgesteld. Ook voor gemeenten zijn er geen voorwaarden verbonden aan de vergoeding. De daadwerkelijk door gemeenten gemaakte kosten worden vergoed. De beleidsautonomie van gemeenten in hun zwerfafvalaanpak blijft bestaan.

HOE ZIT DAT MET OPENBARE PRULLENBAKKEN?

De SUP-richtlijn heeft ook betrekking op de kosten voor openbare prullenbakken. De vergoeding voor de kosten voor openbare prullenbakken is in Nederland echter niet geregeld in het Besluit Kunststofverpakkingen voor eenmalig gebruik, maar in het gewijzigde Besluit Beheer Verpakkingen. Dit is enerzijds positief, dit besluit heeft betrekking op alle verpakkingen en niet alleen de verpakkingen die vallen onder de productcategorieën SUP. Aan de andere kant is het jammer dat de UPV in dit besluit niet gaat over dekking van de kosten maar over het aanbieden van een passend innamestelsel. Ook wordt de

vergoeding hier niet door het ministerie vastgesteld maar zullen de VNG en het Afvalfonds overeenstemming moeten bereiken over de vergoeding voor gebruikmaking van de openbare inzamelstructuur van prullenbakken.

HOE WORDT DE OPRUIMVERGOEDING VASTGESTELD?

De bijdrage van producenten en de vergoeding voor gemeenten en overige gebiedsbeheerders wordt door de minister vastgesteld op basis van een kostenonderzoek en een onderzoek naar de samenstelling van het zwerfafval. Het kostenonderzoek wordt minimaal één keer in de vier jaar uitgevoerd en het samenstellingsonderzoek jaarlijks. Het kostenonderzoek, waarin de kosten van 75 gemeentelijke gebiedsbeheerders in kaart worden gebracht, is in juni gestart en zal in het najaar worden afgerond. De NVRD heeft samen met de VNG en andere gebiedsbeheerders zitting in de Klankbordgroep van het onderzoek.

WANNEER IS MEER BEKEND OVER DE HOOGTE VAN DE VERGOEDING?

De uitkering van de opruimvergoedingen aan gemeenten gebeurt uiterlijk voor 1 november in het kalenderjaar na het peiljaar. Dit betekent dat de vergoeding over het jaar 2023 pas uiterlijk in november 2024 wordt uitgekeerd. Het is nog niet bekend hoe hoog die vergoeding zal zijn en wanneer dat bekend wordt. Hoogstwaarschijnlijk bieden de uitkomsten van het kostenonderzoek eind 2022 iets houvast. De wegingsfactoren per overheidsorganisatie over het peiljaar worden voor 1 juni 2024 door de minister gepubliceerd.

HOE ZIT DAT MET DE ZWERFAFVALVERGOEDING?

Als onderdeel van de Raamovereenkomst Verpakkingen 2012-2022 ontvangen gemeenten jaarlijks 20 mln voor de extra aanpak van zwerfafval. Deze vergoeding stopt eind dit jaar. Over de besteding van de resterende gelden overleggen de VNG/NVRD en het Afvalfonds op dit moment. Feit is wel dat de huidige zwerfafvalvergoeding eind dit jaar ophoudt en gemeenten pas uiterlijk 1 november 2024 weer een vergoeding ontvangen. Gemeenten die hun huidige activiteiten willen voortzetten zullen dus een jaar financieel moeten overbruggen. Het is ook goed om te realiseren dat de huidige zwerfafvalvergoeding een gelabelde vergoeding is voor de extra aanpak van zwerfafval waarvoor gemeenten plannen indienen en besteding verantwoorden. Voor de opruimvergoeding is dat niet het geval. Iedere gemeente ontvangt jaarlijks een door de minister vastgesteld bedrag dat niet gelabeld is. Het is aan gemeenten om dit al dan niet te besteden aan hun zwerfafvalaanpak. ↩